

LBRIS

We know
books

Emilia Plugaru

AGLAIA A VĂDĂNII

CUPRINS

Capitolul 1 Floarea cea de măr	7
Capitolul 2 A Vădăanii.....	21
Capitolul 3 Al doilea obraz.....	42
Capitolul 4 Gheorghe.....	53
Capitolul 5 Cuibul.....	79
Capitolul 6 Îngerul păzitor	103
Capitolul 7 Viața de după trădare.....	117
Capitolul 8 Surpriza	146
Capitolul 9 Tocmeala.....	176
Capitolul 10 Nunta.....	208
Capitolul 11 În drum spre Siberia	221
Capitolul 12 Tatăl rătăcit.....	241

Capitolul 13 Ruptura.....	268
Capitolul 14 Vâltoarea.....	294
Capitolul 15 Durere	323
Capitolul 16 Destăinuirea.....	337
Capitolul 17 Prin străini.....	351
Epilog.....	379

Mulțumiri

Romanul „Aglaiia a Vădăanii” a fost scris pe timpul pandemiei, stăteam în totală izolare și trebuia să-mi ocup timpul cu ceva util și frumos... Aglaiia, această femeie pe care o putem percepe în fiecare din noi, care e și mama, și bunica, și vecina, prin înțelepciune, cumsecădenie, răbdare, credință, prin frumusețea sufletului, m-a ajutat să trec mai ușor de singurătatea izolării. Am scris romanul la îndemnul fiicei mele Rodica, editorul cărții.

Sunt omul satului, port un respect enorm pentru țărani. I-am observat de mică. Oameni mai frumoși la suflet și mai înțelepți, au ceva din înțelepciunea pământului, nu găsești atât de ușor. Ei au unica și veșnic veritabila diplomă – diploma vieții. Simplitatea lor e doar la prima vedere simplitate, sunt complecși din toate punctele de vedere. Ei sunt poeți, pictori, muzicieni, de la ei pornește orice artă.

Aglaiia, această femeie mică, firavă, dar puternică, ca un munte, are o soartă complicată. Nu se dă bătută, luptă, pentru ea, pentru familie, pentru copii, îl are pe Dumnezeu alături și depășește vitregiile vieții, căci orice nu i-ar pregăti destinul, oricum, trebuie să meargă doar înainte. Aglaiia nu e omul care urăște sau caută vinovați, e ființa ce poartă și dăruiește lumină, căldură tuturor celor

Autor: Emilia Plugaru

Machetare: Andrei Ichim, Valeria Saculțanu

Copertă: Emilia Plugaru

Tipărit la Combinatul Poligrafic, Chișinău, Republica Moldova.

© 2023, Editura RP Editor

Str. Mitr. Dosoftei 102, Chișinău, Republica Moldova

editura.rpeditor@gmail.com

www.rpeditor.com

Ediția a doua, 2023, prezenta ediție © Editura RP Editor.

Ediția întâi, 2022, ISBN 978-9975-145-51-0, © Editura RP Editor.

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă, stocată pe un sistem de preluare sau transmisă în orice formă sau prin orice mijloc electronic, mecanic, prin fotocopiere, înregistrare sau în alt mod, fără permisiunea scrisă prealabilă a editurii.

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Plugaru, Emilia.

Aglaia a Vădăanii / Emilia Plugaru ; coperta de autor. – Ed. a 2-a. –
[Chișinău] : RP Editor, 2023 (Combinatul Poligrafic). – 398, [1] p.
[1000] ex.

ISBN 978-9975-3614-1-5.

821.135.1(478)-31

P 72

Capitolul 1

Floarea cea de măr

Aglaia nu avea odihnă, muncă și muncă, și iar muncă. Nu mai era tânără. De când a lăsat ferma de vaci, în fiecare an își ia cotă de tutun. Răsădește, îngrijește, prășește. Spre sfârșitul verii va culege frunzele, le va înșira, pune la uscat, apoi le va face baloturi ca să le dea în primire colhozului. Abia la sfârșit de an va avea un ban.

Multă muncă și prin gospodărie, cine nu știe că o zi de primăvară hrănește un an?

Nu avea timp de lenevit. Niciodată nu a avut timp să stea, să privească, să nu facă nimic, uite-așa doar să se bucure... Dacă nu avea de lucru, numaidecât își găsea. Orice. Măcar să cârpească o haină, să împletească un ciorap. Mâinile ei nu erau deprinse fără să facă ceva: crăpate, deformate, bătătorite, cu degete noduroase, o dureau pe la încheieturi când nu le puneau în mișcare.

De dimineată a pregătit două genți: una pentru Anuța, cealaltă pentru cei doi neastâmpărați, Matei și Petrică. A adunat de toate: brânză, ouă, ulei, ceapă, cartofi, plăcinte, a făcut toată noaptea pârjoale. Anuța se pricepe în bucătărie mai bine ca ea, își gătește și singură bucate, dar ce să facă doi băieți departe de mama? Un borș, niște cartofi prăjiți, nu-i vorbă, știu a le face, dar poate vor și ceva gustos de acasă?

A mai săpat prin grădină, a adus câteva căldări de apă, a pus rufele la muiat, până-n seară le va înșira, la țară truda nu se mai termină.

Va veni acuși Nechita să ia gențile, azi va merge cu președintele, cu Ivan Mitrofanovici, la Chișinău. Va trece mai întâi pe la Anuța, apoi pe la căminul gemenilor. Trebuie să reușească să facă un scrob, lui Nechita îi place scrobul din terci de făină de porumb și ceapă verde, cu mărar, cu măliguță fierbinte, cu brânză de vaci. Uite, i-a plăcut mâncarea asta din copilărie, poți să i-o așezi pe masă în toată ziua că nu se supără.

Aglaia a mers în grădină să smulgă câteva cozi de ceapă. Ziua era senină, caldă, aerul subțire. De-a lungul cărării se desfăcuseră lalelele, ce miros, ce parfum! Se aplecă să le mângâie, să vorbească cu ele... Iubea florile, avea de tot felul, de cum se desprimăvăra până-n toamnă târziu.

În mijlocul grădinii înflorise mărul lui Nechita. Și ceilalți patru meri sădiți de-a lungul gar-

dului erau și ei doldora de floare. Câțiva ani în urmă, încă erau cu toții acasă, Nechita a adus de pe undeva cinci puieti. A dat fiecăruia din frați câte unul, au săpat toți la un loc cinci gropi, au sădit puietii și iată-i acum acoperiți de floare: mărul lui Nechita, mărul Anuței, mărul lui Petrică, mărul lui Matei și mărul Lucicăi. Mezina doar a ținut de micul pomuleț, ceilalți au făcut toată treaba pentru ea, oricum, are fata mărul său.

Frumosă grădina are Aglaia.

Se bucură, cum să nu se bucure.

Pământul ăsta îi hrănește copiii, pământul ăsta i-a dat și îi dă în continuare putere să trăiască, să meargă înainte.

Nu, pământul nu e pur și simplu țărână, e ființă vie, știe, simte.

Față de pământ trebuie să ai respect, să îl iubești, să îl corcolești, mângâi și atunci el îți arată mai multă dragoste decât îi poți tu da...

De aici din vârful dealului, din mijlocul grădinii, vede ca în palmă cealaltă parte de sat. Cât de frumos e satul lor, mai ales primăvara când verdele ca un abur abia de se însăilează. Pomi înfloriți, liniște, împăcare. Chiar dacă în fiecare casă sunt și bucurii, și tristeți, nu are importanță, satul e viu, respiră, trăiește și acest lucru înseamnă ceva.

Bunica îi povestise cândva, auzise și ea de prin bătrâni că demult, când abia se punea temelia satului Vâlcele, pe locul unde acum e răpa, fusese

drumul din mijlocul satului. Dar într-o zi, a pornit să se surpe drumul. Surpătura s-a tot adâncit și nu se știe de unde, s-a ivit un pâraiaș. Oamenii evitau să construiască case prin apropiere, drumul s-a mutat mai în deal și așa au apărut două jumătăți de sat: două dealuri, despărțite de o adâncitură, de un pârau, pe malul căruia sătenii au sădit răchită ca să oprească cumva alunecările alea de teren.

Nu cunoaște un sat mai frumos ca acesta. Își iubește locul unde s-a născut și pentru nimic în lume nu ar pleca în altă parte. Nu-i înțelege pe copiii ei care vor să se smulgă. A avut aici atâtea bucurii și atâtea tristeți... cum să le ia în câră și să plece, unde să le ducă?

Anuța, clar, nu se mai întoarce în sat: ce să facă, cui să cânte? E în ultimul an de facultate, va deveni artistă, o va cunoaște toată țara. Locul fetei mai mari e acolo, în capitală.

Gemenii, niciăștia nu vor acasă. Cică termină tehnicumul¹ de construcții, merg la armată, apoi drum direct la capătul lumii: să muncească la nord, în Siberia, că cică acolo se plătește mai bine.

Unul, Nechita, va rămâne cu ea. Cel mai mare dintre copii nu va lucra o viață șofer, învață prin corespondență la universitate, vrea să fie învățător și nu în altă parte, ci aici la școala din sat.

¹ Tehnicum (rusism) – colegiu (nota editorului; toate notele ce urmează aparțin editorului).

Lucica, mezina, după ce termină școala, va pleca, pe asta nici priponită nu o ții, s-ar duce de pe-acum, dar nimeni nu-i dă voie.

„Of, Doamne, șopti Aglaia, m-am lăsat pe gânduri, mă găsește Nechita cu mâncarea nepregătită...”

Rupse câteva fire de ceapă și fuga înapoi la plită.

Când auzi huruit de mașină – cunoștea mașina băiatului dintr-o mie, tot așa cum o cunoștea cândva și pe a lui Gheorghe, să fi fost chiar și pe partea cealaltă de sat, nu o confunda cu alta – masa era deja pregătită, măliguța aburindă.

Îl văzu intrând pe poartă – inima îi zvâcni de bucurie. Așa era de fiecare dată, să fi fost dus Nechita până la fântână, nu avea importanță. Pentru ea Nechita era mai mult decât un copil, era Îngerul ei păzitor... Da, Îngerul păzitor... E o poveste tristă și lungă...

— Mamă, zise Nechita și zâmbi larg, ai făcut scrob, cum știi tu să-ți alinți copiii... Hai că mănânc repede, de la așa ceva nu mă dau în lături, mă cunoști. Să mă aștepte presedateliu², nu i-o fi nimic, eu cum îl aștept uneori și câte jumate de zi? Tare gustos! Of, mamă, este cineva care gătește mai gustos decât tine?

² Presedateli (rusism) – președinte.

— D-apoi da, răsese Aglaia. Îl auzeam pe unul de aici din sat cum lauda mâncarea femeii, tot așa zicea: „Mai bine ca ea nu gătește nimeni”. Am nimerit odată în casa lor, a pus pe masă fel de fel de bucate, din carne, răcitură, sos – că trăiesc și au trăit întotdeauna bine, nu ca noi, deprinși să gătim și din coadă de topor – apoi măi Nechita, îți zic, nu avea niciun gust mâncarea ceea. Ori prea sărată, ori fără pic de sare. Răcitură, dacă nu-i pui sare îndeajuns și usturoi pe potrivă, mai bine dă-o la câini, că nici ăia nu ți-o mănâncă. Da bărbatu-său nu mai înceta cu lauda: „Galea mea, Galea mea, ce gospodină! Bravo, Galea! Nici nu m-aș fi însurat dacă nu-mi plăcea cum gătește”. Iac-așa, când ți-e drag omul și te deprinzi cu el, atunci totul îți place, și mâncarea nesărată, și chipărată, cum ar fi. V-ați deprins cu mâncarea mea, iaca de atâta și vă place cum gătește mama.

— Hai lasă, mamă, că nu e chiar așa. Toată lumea știe că ești o mare bucătăreasă. Crezi că pe la nunți și cumătrii oamenii te invită să ai grijă de bucate pentru ochii matale frumoși? Ia ce de modestă mai ești... Gata, mamă, vorbim pe urmă, hai, mulțumesc pentru mâncare, tare gustoasă. Ai pregătit gențile? A, iată-le, le văd. Mamă, mâine și poimâine să nu mă aștepti, Ivan Mitrofanovici o să stea două zile la Chișinău. Am și eu ceva de făcut la universitate, mă întorc duminică. Să nu-ți faci griji, bine?

— Bine, oftă Aglaia. Să îi zici Anuței să-mi mai aducă fata, să fie și ea mai liberă. Of, cred că nu îi este ușor, copil mic, școală, învățătură, bărbat, îți dai seama? Oare cum le reușește și ea pe toate?

— Da tu cum reușeai cu cinci, mamă? Unul mai mic decât altul, muncind la fermă, cu bărbatul care a dat de greu și a fugit la capătul lumii? Ai reușit, nu? Așa vom reuși și noi. Uite câte ai de făcut, îți mai trebuie un nepot pe cap? Las' că ei sunt tineri, copilul are mamă, tată, merge la grădiniță, au cameră în cămin, nu stau pe drumuri, nu au de construit casă ca mata, când eram cu toții de-o șchioapă. Mamă, cât sunt eu plecat la Chișinău, să nu-ți dea în gând să sădești cartofii singură. Vin și de luni ne apucăm de lucru. Mai odihnește-te, îți este îndeajuns câtă muncă o să ai la tutun, bine, mamă?

— Bine, Nechita. Lui Matei și lui Petrică să le spui să pună pârjoalele imediat în frigider, nu cumva să se strice.

— Hopa, răsese Nechita, să se strice? În cinci minute nu va rămâne zare de pârjoală! Mamă, mai pune-o pe alintătura asta de Lucica la treabă, crește o leneșă. Pe noi ne alergai peste tot, da' Lucica, mititica, e încă mică. Uită-te la ea ce vlăjgană s-a făcut, acuși mă ajunge, dar pe toate le faci tu, ea – aproape nimic. Și nu o mai lăsa în fiecare sâmbătă la club... buze vopsite, păr încrêțit. Ai să

LIBRIS We know BOOKS

o scapi din mâini, mamă. Dacă vin și aud că iar nu a vrut să te ajute, îi trag o mamă de bătaie, pe cuvânt.

— Hai lasă, Nechita... Cum să o bați... Femeia, fata, copilul, nimeni nu trebuie bătut. Îndeosebi femeia, îi ajung dureri în viață... Se deprinde cu bătaia, o bate tata când e mică, fratele, apoi la prima palmă a bărbatului socoate că așa trebuie, nu e pentru prima dată și se lasă bătută, schingiuită. Vai de viața și de soarta unei asemenea femei...

— Da, mamă, așa e, am glumit. Clar că nu o bat, dar voi vorbi cu ea dur. Nu prea se ține de învățătură, nu știu ce are în capul acela. Poate vrea să rămână la vaci, ca mata... de parcă nu a văzut ce muncă e asta. Treaba ei, nu are decât. Când se va dumeri, va fi târziu. Hai, plec, rămâi sănătoasă, să nu-ți faci griji, totul va fi bine.

Băiatul înșfăcă cele două genți, le încarcă în mașină, porni motorul – un stâlp de colb se ridică pe drum.

Aglaia privea din urmă, câteva lacrimi îi șiroiră pe obraz. I-au crescut copiii... O mai are pe Lucica lângă dansa, pe Nechita, dar va pleca mezină și cine știe, poate că și lui Nechita îi cresc într-o zi aripi și zboară din cuib... Singură, va rămâne singură-cuc, trebuie să se pregătească, viața niciodată nu i-a oferit cele mai bune și mai frumoase oportunități. Singurătatea nu e chiar atât

de urâtă când ești pregătit din timp, iar dacă îl ai pe Dumnezeu alături, niciodată nu ești singur cu adevărat...

— Totul va fi bine... bineînțeles că va fi.

Sufletul îi era plin de bucurie. Avea copii sănătoși, frumoși și tot chinul prin care trecuse, crescându-i, s-a dus, nu mai e.

Se bucură, cum să nu te bucuri de o zi însorită de primăvară? Bucuria ți se strecoară în suflet fără să vrei, de la cerul senin și curat, de la forfota asta molcomă a satului: hămăie un câine, cotcodăcesc găinile, cântă cocoșul, trece cineva pe drum, îți dă bună ziua, mai schimbi o vorbă cu unul, cu altul... Înseamnă că trăiești, iar alături de tine sunt atâtea și atâtea ființe vii... Merii ăia din grădină, și ei sunt vii: au înflorit ca o sărbătoare, s-au împodobit ca de nuntă, vor cădea florile, se va începe rodul... Floarea pomului e de fapt sărbătoarea înainte de naștere: ca și omul, se împodobește mireasa în alb, e ziua ei cea mare, urmează să dea rod...

Doamne, cât de simple sunt toate pe lume, de la om până la firul de iarbă – același drum...

Merse la ligheanul cu rufe, se apucă de spălat. Auzi portița:

— Tu ești, Lucică? Până acum v-au ținut la școală?

— Da, mamă, răspunse Lucica. Aruncă geanta din mers, alergă la cuptoruș să vadă ce e de mâncare.

— Mamă! strigă nemulțumită. Scrob, măligă? Dar eu sunt flămândă, toată ziua n-am mâncat nimic, leșin de foame și tu faci scrob? Știi doar că nu-mi place scrobul ăsta al tău, faci doar ce îi place lui Nechita! Mamă!!! De ce ai născut atâția copii? Nu puteai să te oprești la scumpul tău Nechita? La ce ți-am mai trebuit și eu? Gata, nu mai vreau nimic, stau flămândă, îndoapă-l doar pe ăla, doar de el îți pasă, doar pe el îl iubești, restul noi suntem așa, de umplutură...

— Ce vorbești Lucica, ce fel de umplutură? Of, greu e să vă mulțumesc pe toți, să vă intru în voie. Dacă nu e una, e alta, dacă nu e Tanda, e Manda... Nu vrei scrob, uite, sunt plăcinte, pârhoale, zi-mi ce vrei, chiar acum, uite, las spălatul și mă apuc de gătit.

— Nu am nevoie, se bosumflă și mai tare Lucica. Să-l întrebi pe iubitul tău copil, pe mine să mă lași în pace. Puteai să gătești un borș, să mănânc și eu ceva fierbinte sau zeamă, ții găinile alea pentru sărbători, mănâcăm bine doar de câteva ori pe an: de Anul Nou, de Crăciun și de Paști. Ah, da, am uitat: și când umpli gențile pentru ăia trei. În rest, fasole, cartofi... m-am săturat. Unde sunt pârhoalele? Trebuie să mă duc iar la școală, diseară avem serată, iar eu sunt moderatoarea, am o grămadă de lucru, dă mai repede să mănânc ceva!

— Dar ce înseamnă moderatoare? întrebă Aglaia, fără să țină seama de supărarea Lucicăi, nu era pentru prima dată.

— Ce înseamnă, ce înseamnă... Înseamnă că eu voi conduce serata, iată ce înseamnă. Când într-o zi, o să mă vezi la televizor, atunci o să înțelegi mai bine.

— Bine, hai mănâncă, dar poate mă ajuți un pic, măcar câteva căldări de apă, vezi că spăl, am nevoie de multă apă, apoi te duci.

— Te ajut, mamă, aduc apă, dar mâine seară mă lași la club. Da' chiar dacă nu mă lași, eu oricum o să mă duc.

— Nici nu te gândi, niciun fel de club. Câți ani ai tu, Lucică, ești de club?

— Paisprezece, mamă, acuși împlinesc paisprezece, dacă ai uitat. Ah, da, ai uitat, tu doar data când s-a născut Nechita o cunoști. Sunt deja bătrână, mamă, adu-ți aminte ce făceai tu la paisprezece ani. Cred că te găteai de măritat, iar eu nu am voie măcar la club să mă duc, din când în când?

Mda... Ce făcea Aglaia la ai ei paisprezece ani împliniți... Nu, nu se gătea de măritat... Abia terminase șapte clase, mamă-sa – bolnavă, merse să lucreze la colhoz, la fermă. Un copil încă, slabă, pricăjită, josuță. Uite la Lucica – înaltă, picioarele parcă-i cresc din gât, voinică, frumoasă. Doamne,

ce față frumoasă are, abia acum observă, oare cui îi seamănă?

Cui să-i semene, bineînțeles că lui taică-su. Lui îi seamănă și ceilalți copii. Probabil de tare ce l-a iubit... Dar caracterul? Nu, caracterul nu e al lui, nici al ei. Caracterul Lucica l-a împrumutat de la mama lui Gheorghe, de la bunică-sa, aia e îndărătnică, rea de gură.

Aglaia zâmbi. Uite ce face natura, nimic nu lasă să treacă pe de-alături, neam de neam se adună, dau năvală doar ca să nu dispară, într-un singur copil. Copilul ăsta al ei, cu gura mare, pusă mereu pe harțag, neascultătoare, uneori dură, alteori caldă ca o pâine coaptă, lipicioasă și drăgăstoasă, când seamănă cu bunică-sa, când cu taică-su, uneori e copia ei, a Aglaiei, alteori nici nu mai știe în cine s-a aruncat. Dar așa ori altfel, Aglaia o iubește și chiar îi pare bine că e îndărătnică, nimeni nu o va călca în picioare.

— Mamă, îi strigă Lucica din casă. Mneam-mneam, așa de bune sunt pârhoalele, numai tu poți găti pârhoale atât de gustoase! Să mă înveți și pe mine, bine?

— Bine, Lucică, o să te învăț numai decît. Numai că nu știi cînd, tu mereu ai altceva de făcut. Ai gustat și scrob? E tare bun, încearcă...

— Da, mamă, a ieșit afară Lucica. Mîncat și scrob, și plăcinte. Am fost rea, o îmbrățișă fata, dar tu știi, eu sunt tare rea cînd sunt flămîndă. Te rog să

mă ierți, mă ierți? Am țipat la tine, știu, nu trebuia, să nu-i zici lui badea Nechita, ăla o să mă flocăiască, e un nesuferit, nu știu de ce îl iubești așa...

— Hai, Lucică, nu începe, vă iubesc pe toți la fel. Ți se pare, nimeni nu mi-a zis așa ceva vreodată, doar tu dintre voi cinci, nu știu cum să mă mai împart... Bine, să nu mai vorbim, clar că nu o să-i zic, el oricum se supără, zice că nu te ții de învățătură... Lucică, puile, ai văzut cît de greu v-am crescut, nu pot să vă dau mai mult decît am, dar întotdeauna am zis că zestrea voastră e învățătura. Asta o să vă scoată în lume, o să vă facă oameni. Nu te pun la muncă cum îi puneam pe ceilalți, dar apucă-te serios de carte dacă vrei să ajungi cineva în viață, bine, Lucică?

— Bine, mamă, bine, învăț, de unde ai luat că nu învăț? Nu-l mai crede pe Nechita, nu știe el nimic. E drept, nu pricep nicio pleasă³ la matematică, dar sunt prima la limba moldovenească și la franceză.

— Of... mereu vă aud, limba moldovenească, limba moldovenească, șopti cu tristețe Aglaia. Da' cînd eram eu mică, înainte de a veni sovieticii, această limbă se numea română. Toate, totul ne-au luat, nimic din ce am fost nu vor să ne lase...

— Mamă, ce vrei să fac? S-au schimbat timpurile, noi ne trăim timpul cum putem... Poate

³ Nicio pleasă – nimic.

într-o zi, va fi altfel. Până atunci, hai să-ți zic ce vreau să ajung când voi fi mare. Știi ce-o să mă fac eu, mamă, când cresc? Prezentator de știri la televiziune, mă crezi? O să vezi, dacă mi-am pus în gând, așa va fi. Acum ia scăunașul, șezi alături, treci de lângă covata asta, eu o să spăl. Tu stai și te uită. Vezi, mamă, sunt și bună, nu doar rea, și harnică când vreau. Vai, mamă, ce mâini ai, cum poți încă lucra cu ele, mă dor pe mine când mă uit...

Fata a spălat tot maldărul de rufe, a înșirat, a adus apă de la fântână, apoi a plecat la școală să se pregătească de serată.

Aglaiia a rămas singură.

Ziua se apropia de chindii.

Puse de un borș, cum să nu gătească borș dacă copilul vrea?

Arunca pe foc vreascuri, privea flacăra roșie-albăstruie, sufletul îi era plin...

De mult nu a avut atât de multă liniște... De vină o fi fost primăvara...

Totuși, din când în când, în pacea ce îi inunda și îi îndulcea sufletul ca un fagure de miere, se strecura o neliniște surdă. Încerca să o alunge, revenea de parcă voia, ca o haină, să îi prevestească ceva urât. Sau poate că asta era doar neîncrederea ei în a fi fericită? Întotdeauna când a fost bine, numaidecât a venit o năpastă...

Aglaiia încerca să se liniștească, dar gândurile, amintirile, o năpădeau...

Capitolul 2

A Vădăanii

A fost întotdeauna „Aglaiia a Vădăanii”, a Vădăanii a fost și maică-sa, a Vădăanii și bunică-sa de pe mamă. Așa li s-a zis și așa i se zice până-n ziua de azi: „Aglaiia a Vădăanii”. Cu toate că după tată avea numele Munteanu, de pe bărbat – Păduraru. Ar merita să i se zică Aglaiia cea lepădată, dar da, și a Vădăanii.

Bunicul ei s-a prăpădit în Primul Război Mondial. Bunica a rămas singură cu un copil, cu mama ei. Nu prea avea pământ. Ce putea să facă o femeie fără de bărbat la munca pământului? S-a apucat să țese covoare. Era o meșteriță neîntrecută. Ținea oi, multe, cosea fân de rând cu bărbății. Îngrijea oile când trebuia, le scotea la păscut, stătea lângă ele și împletea horboțică. Trăiau din țesut, vindeau covoare, brânză, nu mureau de foa-

me. Nu s-a mai măritat bunica, de la ea li se trage acest „a Vădăanii”.

Mama, Dăruța a Vădăanii, s-a măritat cu Nechita Munteanu, fecior de om avut în sat. Nu au vrut-o pe mama nici în ruptul capului, dar cu dragostea nu te pui, până la urmă au acceptat-o, că erau oameni cumsecade. Mama, la fel ca bunica, avea mâini de aur. Doamne, ce uzoare de covoare, ce uzoare de prosoape născocoa... Pe toate le are, rămase și de la mama, și de la bunica. Plus că și ea a țesut de rând cu maică-sa. A deprins meșteșugul și în serile de iarnă de mai târziu, când deja era măritată, punea războiul, pe copii îi punea la făcut gheme și țăjii¹, iar ea cânta și innoda povești pe suprafața unui covor sau în vălătucii ăia albi de pânză...

Toate s-au trecut, toate s-au dus ca pe apa sămbetei...

Amintirile nu trec și nu vor trece cât va fi ea vie pe acest pământ. Nici cele bune, nici cele rele. Îl ține minte pe taică-su, om înalt, frumos, cu spatele drept, umeri lați... O lua pe umeri și alerga cu ea prin ogradă, râzând și strigând: „Aglaiă e mai înaltă ca mine! Aglaiă e mai înaltă, Aglaiă atinge cerul cu mânuța!”. Dar ce glas avea tata, cum cânta... De la el, de mică a învățat toate cântecele alea

¹ Țeje – mosor, canetă.

vechi, românești. De la el, probabil, a moștenit și glasul.

Când a plecat tata la război, ea, copil, abia împlinise trei ani... Încă îl mai vede, așa ca prin vis, cum o ținea în brațe, mama plângea, tata zâmbea... Și-a scuturat frezura, și-a îndreptat spatele, zicând: „Eu mă duc, Dăruță, la bătaie, dar să știi, o să mă întorc, să vezi tu ce bine vom trăi, vom cumpăra pământ, vom umple casa asta de copii, nu plânge, ai grijă de fată, fii bărbat, Dăruță, nasul sus”.

S-a întors de la război viu și nevătămat, nicio zgârietură. Doar că mai tăcut, nu prea iubea să cânte, decât doine din alea de jale.

Apoi a venit foametea din patruzeci și șapte. Foametea, Aglaiă nu o poate uita... Avea aproape zece ani. Nu aveau nimic de mâncare. Dădeau câte un pumn de grăunțe de popușoi la râșniță, amestecau cu miezul de la ciocleji, adăugau apă tulbure, că nici apă nu era prin fântâni, dădeau un clocot, îi puneau cel mai mult ei în farfurie, mâncau în tăcere...

Mulți în sat s-au prăpădit. Cei care au ieșit din iarnă semănau cu niște umbre: burțile mari, umflate de foame, pielea întinsă, străvezie, mâinile, picioarele ca niște bețe. Îi bătea vântul, ochii parcă ieșiți din orbite, cu frica morții în ei, păreau niște găze enorme, înfometate, înfricoșate, pipernicite.

LIBRIS

Nu mai erau oameni, nu mai știa cine sunt... Nu mai judecau, nu mai aveau simțuri, doar frică. De fapt, nici frică nu mai aveau.

Totuși, în satul lor, activiștii și cei de la conducere, din partid, nu au trecut prin acest calvar. Au fost martori muți la chinurile unui sat muribund și nu au întreprins nimic, absolut nimic...

Organizată a fost acea foamete, da, așa îi zicea maică-sa, ne-au omorât prin înfometare, iar cei care nu au murit atunci, s-au prăpădit mai târziu...

Taică-su s-a prăpădit în vara de după foamete. Vara a fost cu ploi, au semănat popușoi. Când au dat în lapte, a curățat de pe ciocleji vreo zece popușoi, i-a pus la fiert într-un ceainic mare. A mâncat, nu se mai putea opri din mâncat.

— Nechita, ce faci? s-a speriat maică-sa. Nu mânca atât de mult, o să ți se facă rău. Doamne, ce faci, Nechita?

— Nu mă pot sătura, a zâmbit larg tata. De mult nu-l văzuse zâmbind. Dăruță, a adăugat, sunt atât de buni, atât de buni, vom trăi, Dăruță, avem roadă!

Noaptea i s-a făcut rău, s-a umflat, în două zile s-a stins în chinuri groaznice... Scăpat de gloanțe, de schije, – pe front era clar, uite aici suntem noi, acolo e dușmanul –, venise acasă viu, nevătămat, ca să moară tot în război.

Pentru Basarabia războiul abia începea. Un altfel de război: prin foamete, colectivizare, deportări, represiuni...

Foametea a secerat cu nemiluita vieți, să nu dea Domnul foamete nimănui.

Au fost în sat și cazuri de canibalism.

Mai târziu, a aflat despre Fronea, femeia aia care umbla sălbătică. Striga. O apuca pe neprins de veste, nici ea nu știa ce strigă, nici ceilalți nu înțelegeau un cuvânt. Avea o față schimonosită, pielea de culoare violetă, ochii ieșiți din orbite. Alerga pe uliți, gesticula, răcnea, plângea, apoi brusc, se liniștea: îi vedea pe oamenii care o priveau, le dădea binețe. Mergea aplecată, ușoară, slabă, cu capul mic, îmbrobodită până peste ochi, spre cocioaba ei din vârful dealului, unde locuia singură. Uneori era adecvată, dar înfățișarea ei oricum te îngrozea. Atunci, pe vremea foametei, murise întâi maică-sa, era pe ducă și taică-su... Un frate mai mare nu a mai așteptat, l-a înjunghiat și au mâncat din el... Fratele, în pușcărie, nu s-a mai știut nimic de el, nu s-a mai întors. Fronea, rămasă în sat, din om, devenise neom. Își pierduse mințile, o urmăreau coșmarurile, nu muncea, decât dacă o mai lua cineva la munca grădinii. Oamenilor le era milă, îi dădeau o coajă de pâine, o haină ponosită și cu asta trăia. Copiii, cu turma, alergau din urma ei strigând: „Fronea, Fronea!”. A fugit și ea într-o zi din urma Fronei, maică-sa

tare a mai ocărât-o: „Lăsați sufletul ăla chinuit în pace, alții poartă vina” a șoptit și și-a pus degetul la gură. „Aglaiușă, în felul ăsta o chema când voia să o alinte, ia seama, puiule, ai grijă ce vorbești, cui vorbești. Ține gura în lacăt, o vorbă spusă ne duce pe amândouă și nu se știe dacă ne mai aduce”.

Uite, stă acum lângă cuptorul, borșul e aproape gata, mai pune un pic pe foc, să nu fie flacăra prea mare. Măncarea e bine să o gătești la foc încet, când fierbe în voie iese mai gustoasă.

Ce zi o fi azi că nu mai scapă de amintiri?

A trăit vremuri grele, atât de grele încât acum nu poate accepta să-i fie bine, mereu e în așteptarea la ceva rău.

Alungă însă aceste gânduri sinistre.

Va fi bine, știe, întotdeauna lângă ea a fost și este Dumnezeu. Dacă a ieșit din toate, a ieșit cu ajutorul lui, pentru a fi mai puternică. Nu s-a frânt până acum, nu se va frânge nici de acum înainte.

Era copil, dar ține minte ce e războiul. Plecaseră bărbații pe front, sărăcie și tristețe, zburau deasupra satului avioane, se auzeau bubuituri în lunca Prutului, se zguduia pământul, oamenii se ascundeau prin beciuri. Doamne, ce blestem mai e și războiul ăsta... Nimeni, din cei plecați, nu știa dacă se va întoarce. Cu toții așteptau să ia sfârșit urgia și viața să își reia cursul firesc. Aveau de muncit pământul, de strâns roada. Când va veni vremea, se vor aduna împreună la sărbători, îi vor

pomeni pe cei rămași să putrezească în pământuri străine, după datinile strămoșești, și viața va merge-nainte. Tinerii vor cânta, dansa în horele din mijlocului satului, se vor întâlni pe la șezători, vor plânge, vor râde, vor naște copii, vor boteza, vor face nunți. Într-un cuvânt, satul e un organism viu unde fiecare știe totul despre fiecare, cursul nu se oprește, așa cum nu se oprește și nu seacă un râu... Chiar dacă apa își iese din maluri, furtuna smulge cu tot cu rădăcină sute de copaci, când trece furtuna – apa se retrage în matcă, răsar alți copaci, strălucește soarele, crește iarba, înfloresc florile, pământul dă roadă. La fel și oamenii, își tămăduiesc rănilor, trece noaptea, vine ziua și în seninătatea aia de deasupra capului, sufletul omului, încet, încet, începe să înflorească.

Sufletul ei și nu numai al ei, greu, greu de tot și-a găsit pacea și liniștea.

Ani în șir, i-a fost frică de foamete.

Ani în șir, a strâns și mai strânge orice fărmătură de pe masă. Nu face risipă de nimic. S-ar părea că e zgârcită, dar nu, nu e zgârcită, e doar frica de foamete.

Ani în șir, s-a temut să vorbească cu glas tare, de frica represaliilor ce au urmat. Încă se mai teme când îi aude pe copii că se revoltă de una, de alta, tremură și gândul o duce la anii trecuți. Atunci, pentru o vorbă puteau să te împuște, pen-